

VÄRDEBESKRIVNING

Område av riksintresse för naturvård i Västra Götalands län

Datum: 2023-09-15

Områdesnummer: NRO 14 166

Områdesnamn: Lygnern och Storåns dalgång

Kommun: Mark, Härryda

Kartblad: 6 B NO, 6 C NV

Area: 3 901 ha

Naturgeografisk region: 21 b Sydvästra Sveriges kuperade barr- och lövskogslandskap i Södra Västergötlands sprickdalsområde.

Kust/havsregion: -

Regionindelning för sjöar och vattendrag: Huvudavrinningsområde 106 Rolfsån

Agrara kulturlandskapsregioner: 5, Sydsvenska höglandets skogsbygder

Landskapsform: Sprickdalslandskap och kullig terräng.

Riksvärde:

Landskapstyp	Naturtyp	Vegetationstyp	Arter	Geologi
Geovetenskap				Älvdal, Ravin, Meander, Skredärr
Sjö			Fauna	
Odlingslandskap	Naturbetesmark		Flora	
	Ädellövskog			

Värdebeskrivning: Lygnern är en oligotrof sprickdalssjö med en hög biologisk funktion med sällsynta arter och en artrik fiskfauna. Lygnern och Storån samt i första hand åns biflöden utgör lek- och uppväxtområde för öring.

Storåns dalgång är ett representativt exempel på en meandrande å med en mångfald av erosions- och sedimentationsformer. Området har geovetenskaplig betydelse med landskapselement och geologiska processer.

Ädellövskogarna utmed Lygnern är omfattande och botaniskt rika. Även i Storåns dalgång finns stora arealer ädellövskog på leriga sediment. Det finns trädbevuxna hagmarker med grova solitärträd, främst ek. Lundfloran och kryptogamfloran består bland annat av en rad krävande arter.

Storåns dalgång utgör ett representativt odlingslandskap i skogsbygd.

Huvudkriterier: A, C, D

Förutsättningar för bevarande: Områdets lövskogar måste bevaras och skötas långsiktigt. Hävden av kulturlandskapet bör hållas uppe. Fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna naturbetesmarker.

Nya landskapsförändrande verksamheter, som större vägar, kraftledningar, vindkraft samt täkter, bör inte komma till stånd.

Vattenmiljön har genom kalkningsinsatser stabiliserats, men några ytterligare näringstillskott tål ej vattensystemet. Ingrepp som kulvertering eller förändring av vattendragets sträckning eller bottenprofil, vandringshinder och vattenreglering, vattenuttag, inplantering av främmande öringstammar och skogsavverkning längs vattendraget medför att områdets naturvärden skadas. Områdets värden kan påverkas negativt av minskad eller upphörd jordbruks/betesdrift, skogsplantering av jordbruksmark, energiskogsodling, igenväxning, spridning av gifter eller gödselmedel, utsläpp av näringsämnen, bebyggelse, nydikning, täkt, vindkraftverk, luftledningar samt vägdragningar.

Förändringar i markanvändningen kan påverka området negativt, antingen direkt eller ur ett längre perspektiv. Att behålla områdets gröna infrastruktur med ett varierande landskap med naturliga miljöer ska eftersträvas.

Säkerställande: Inom riksintresseområdet finns strandskydd, delar av området omfattas av naturreservat.

Området berörs av Natura 2000-områdena SE0530144 Årenäs-Tostekulla, SE0530123 Ramhultafallet.

Områdets huvuddrag: Lygnern ingår i Rolfsåns vattensystem. Höjden över havet är drygt 15 m. Lygnern är en oligotrof sprickdalssjö med en areal på 32 km² och ett största djup på 52 m. Stränderna är branta på många ställen. Vegetationen i själva sjön är sparsam, förutom i norra viken samt vid utloppet, och består mestadels av vass, säv och starr samt flytblads- och kortskottsväxter. Sjön omges av kuperad skogsmark med varierande löv- och barrinslag men även odlad mark och bebyggelse.

Inslaget av olika lövskogar runt sjön är stort. Vid Huarås och Kronäng finns ett större sammanhängande ekskogsområde. Ekskogar finns också på andra håll bland annat vid Äskekärr och Sätilla. Flera ädellövskogar finns exempelvis i trakterna av Årenäs med en rik fältvegetation av bland annat ramslök, murgröna och lundslok.

Lygnern är påverkad av reglering, utsläpp från uppströms belägna industrier och kommunala avloppsreningsverk, vattentäkt samt ett omfattande friluftsliv. Sjön har en mycket hög biologisk funktion och innehar sällsynta arter. Bland sjöfåglar märks bland annat storlom, gräsand och brunand. Förekommande fiskarter är bland annat ål, öring, sik, siklöja, gers och abborre. Lygnerns stationära öring leker i Storån.

Öringen är storvuxen och kan nå upp till 10 kg. Stammen bedöms ha stort skyddsvärde. Sjöns biologiska mångformighet är hög, främst beroende på den artrika fiskfaunan. Detta beror bland annat på den stora sjöarealen och det stora djupet.

Storåns dalgång är en fortsättning på den långa sprickdalen i vilket sjön Lygnern är belägen. Dalen utnyttjas som jordbruksmark. Storån har eroderat ut en djup ravin i sedimenten. Sidoraviner förekommer i vissa avsnitt. Åns nedersta lopp är starkt meandrande. Här finns också flera avsnörda åslingor, så kallade korvsjöar. Ravinsidorna är betade eller bevuxna med lövskog av klibbal, ek, lind, rönn och björk. I ån växer bladvass och kolvass, nate-arter och hårslinga. Längs stränderna finns bland annat svärdsilja och fackelblomster.

Vid Storåns utlopp i Lygnern har ett mindre delta byggts upp. Deltat, de innanför liggande kärrmarkerna och de ovan nämnda korvsjöarna har stor betydelse för områdets fågelliv.

Anmärkningar: Inom området finns ängs- och hagmarksobjekt flera kulturhistoriska lämningar.

Referenser:

- Ahlin, S. & Hellgren, B. 1977–1979: Grusinventering, Marks kommun. Geologkonsult, 1979.
- Blomgren M. & Lekemo C. 1984: Lövskogsinventering i Marks kommun. Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1985:1.
- Carlsson, E. 1963: Kärlväxtfloran i Björketorps och Sätilla socknar i västligaste Sjuhäradsbygden. Svensk Bot. Tidskr. 57:(1) 39–78.
- Carlsson, Å. 1976: Inventering av Buarås. Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1975:15.
- Envall, K. 1986: Inventering av ädellövskog. Härryda kommun. Länsstyrelsen, rapport 1986:3.
- Envall, K. 1992: Ängs- och hagmarksinventering, Härryda kommun. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län 1992:1.
- Fiskeristyrelsen 1984: Bevarande av de svenska fiskbeståndens genetiska resurser. Fiskeriverket, beslut 1988-04-11: Områden av riksintressen för yrkesfisket, områden av särskilt intresse för fritidsfisket samt områden av särskilt intresse avseende arter och stammar av fisk.
- Henriksson L, Nyman H, Oscarson H. & Willén E. 1987: Lygnern 1984 och för hundra år sedan. Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1987:1.
- Hultengren, S. & Stenström, J. 1988: Ängar och hagar i Marks kommun. Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1990:9.
- Länsstyrelsen 1976: Natur i Älvsborgs län, s 495–500.
- Länsstyrelsen 1985: Naturvårdsprogram för sjöar och vattendrag. Marks kommun.
- Länsstyrelsen 1995: Bevarandeprogram för odlingslandskapets natur- och kulturmiljövården.
- Naturvårdsverket 1996: Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Stockholm.
- Sahlin, E. 1975: Storåns dalgång. Naturvårdsinventering samt förslag till skötselplan. Länsstyrelsens naturinventeringar 1980:8
- Wedel, P. 1971: Göteborgsmoränen i norra Halland. Kvartärgeologiska studier i norra Halland.